

W. MARKOWSKA — A. MILSKA
AZ OKOS PAPAGAJ
PERZSA MESEK

W. MARKOWSKA - A. MILSKA
AZ OKOS PAPAGÁJ
PERZSA MESÉK

1957
SZLOVÁKIAI SZÉPIRODALMI KÖNYVKIADÓ

Das Papageienbuch
Persiche Marchen

Copyright 1953 by Alfred Holz Verlag Berlin

Fordította Rónay György

Sok-sok évvel ezelőtt élt Perzsiában egy gazdag és híres bölcs, akinek volt egy csodálatos papagája. Ez a papagáj már háromszáz esztendő is elmúlt és olyan okos volt, hogy bölcs gazdája minden ügyes-bajos dolgában kikérte a tanácsát, és ezt nem is bánta meg soha.

A bölcs házában ott élt világszép lánya, Mali-Séker is. Apja mindennél jobban szerette és úgy vigyázott rá, mint a szeme világára.

Történt egyszer, hogy a bölcs messze földre utazott és hosszú időre oda kellett hagynia a házat. Mielőtt elindult, így szólt hűséges papagájához:

– A te gondjaidra bízom kedves leányomat, Mali-Sékert, szemem fényét. Őrizd meg és bölcs tanácsaiddal oltalmazd meg minden bajtól.

A papagáj hevesen csapkodott zöld szárnyával, csőrét odafente a kalitka aranyrudacskáihoz és így felelt:

– Sose aggódjék a szíved, ó uram! Lányodnak a hajszála sem fog meggörbülni.

A bölcs megnyugodott; bevitte a kalitkát lánya szobájába és másnap reggel nekivágott a nagy útnak.

Teltek-múltak a napok, és semmi nem háborgatta a bölcs házábanak békességét.

Egy este azonban váratlanul egy tarkaruhás idegen jelent meg Mali-Séker szobájában, s az ifjú lány ámuló szeme előtt fölséges, csillogó-villogó ékszereket rakott ki a szőnyegre: gyöngyös-gyémántos fülbevalókat, briliánsokat, rubintos és gránátköves diadémokat, gyönyörű gyűrűket meg karkötőket és megszámlálhatatlanul sok drágakövet. De a legszebb egy kristálytükör volt, pompás vertezüst keretben.

Mali-Séker elragadtatva nézte, hogyan tündöklük tükörképe a kristályüvegben; le sem tudta venni róla a szemét.

Akkor az ismeretlen így szólt:

– Hozzád küldött, ó szépek szépe, az én uram, a híres-neves bramaputrai maharadzsa. Amit itt láatsz, a tiéd lehet, s még ezenfelül

megkapsz mindent, amit csak akarsz, gyönyörű ékszereket, pompás ruhákat; de csak egy föltétellel. Uramnak fülébe jutott szépséged híre, és még ma szeretne szemtől-szembe látni téged. Mihelyt a hold felkel, jöjj ki hát a dombra a kis templomhoz a város szélén. Ott vár rád három éjszakán át az én uram; ha meglát, nem lesz nála boldogabb halandó kerek e világon.

Azzal az idegen összeszedte és visszarakta zsákjába a kincseit. Éppoly nesztelenül távozott, mint ahogyan érkezett.

A papagáj mindezt végighallgatta és nyomban átlátott az idegen álnok szándékán.

Nyilván egy elhagyatott helyre akarta csalni Mali-Sékert a gonosz, hogy elrabolja s aztán jó pénzért eladja valamelyik rabszolgavásáron.

Közben gyorsan közeledett az éjszaka. Mali-Sékert szerfölött izgatta a reá váró kaland; egy árva szót sem szólt senkinek, csak készülődni kezdett. Éppen ki akart osonni a házból, amikor a küszöbön megállította a húséges papagáj hangja.

– Mali! Hová mégy? Odakint sötét éj van!

Mali-Séker megfordult, odament a kalitkához és gyöngéden végigsimogatta a madár tollait.

– Találkozóm van a maharadzsával, kedvesem, oda megyek.

A papagáj fölborzolta magát, és fejét csóválta ekkora fiatalos könnyelműségre.

– Ráérsz, Mali – mondta – még nem kelt föl a hold. Gyere, ülj ide mellém, hadd mondjak el neked egy érdekes történetet.

Mali-Séker leült a kerevetre, a papagáj meg belekezdett a mesébe.

A papagáj meséje:

Kérjünk mindig tanácsot az okosabbtól

Bevadi sahnak volt egy fia; olyan szép volt, hogy még csak hozzá hasonló sem akadt a birodalomban. Ahogy a fiú betöltötte tizennegyedik évét, apja, a sah elhatározta, hogy megházasítja. Magához hívatta hát bizalmasát, a nagyvezért, Ahmedet és meghagyta neki, lásson hozzá a lakodalmi előkészületekhez.

A nagyvezér nyomban hírnököket küldött szét az ország minden részébe, tudassák a néppel, hogy házasodik a trónörökös. Zenészeket, énekeseket és táncosokat, bűvészeket és kötél-táncosokat hozatott a világ négy tájáról, hogy legyen, aki a király vendégeit szórakoztatja. Azt is megparancsolta, ahány alattvalója csak van a fejedelemnek széles-nagy birodalmában, mind küldjön illendő lakodalmi ajándékot az ifjú párnak.

Megindult hát az ajándékok áradata, és csakhamar el sem fért a sok holmi a király kincstárában. Szebbnél-szebb ruhák érkeztek, damaszt függönyök, aranykelyhek, elefántcsont berakásos lakkozott asztalkák és csodálatos faragványok tengerzöld malachitból.

De érkeztek oroszánok és tigrisek is az uralkodó állatkertje számára, hatalmas harci elefántok és a legfinomabb damaszkuszi acélból kovácsolt páncélok, fegyverek. Ezt a sok válogatott holmit mind a sah alattvalói meg a vele barátságban élő uralkodók küldték, hogy a kedvében járjanak.

Mikor az esküvői előkészületek végéhez értek, Ahmed uralkodójának magas színe elé járult, alázatosan megcsókolta a trón előtt a földet, s átadott a királynak egy végtelenül hosszú listát: rajta volt a rengeteg ajándék, de rávezették a vendégek és a zenészek, meg a bűvészek és az énekesek nevét is. S így szólt urához:

– Fölséges fejedelem, kihez széles e földön nincs hasonló, parancsod íme betelt. Várom további rendelkezéseidet. Minden előkészület megtörtént a menyegzőre. A világ valamennyi tájáról özönlenek felénk a vendégek, ahogyan kívántad.

Bevadi sah nézte-nézte a végeleáthatatlan listát – csak az összegöngyöléséhez is több nap kellett – s azt gondolta magában: „Szolgám többet tett, mint amennyit vártam. Ha most valami

egészen szokatlan dolgot parancsolnék neki, olyasmit, amit senki a világon végre nem hajthat: vajon azt is megtenné?”

Sokáig hallgatott, aztán így szólt a nagyvezérhez, aki ott görnyedt a lába előtt a porban:

– Dicséret és tisztesség adassék szolgálatodért, hűséges Ahmedem! Kérdemelted királyod kegyét és jóindulatát. Hála fáradozásaidnak, tartományaim és a nekem hódoló országok legdrágább kincsei és ajándékai özönlöttek kincstáramba. Hanem valaki még hiányzik a meghívott vendégek közül. A tenger nevét sehol sem látom a listádon. Hívd meg a tengert a menyegzőre a perzsa sah palotájába. Lakjék jól a kenyereinkből, vidámodjék meg a borunktól s legyen része határtalan jótéteményeinkben. Hét napot adok: ha azalatt kedvem szerint végrehajtod a parancsomat, páratlan jutalom vár rád; ha nem, halál fia vagy.

Ahmed megremegett a félelemtől, ahogy ezeket a szavakat meghallotta. Nyelve mintha megbénult volna, lába fölmondta a szolgálatot, haja égnek meredt.

Kétségbeesetten tért haza. Gondolatai, mint fekete éji madarak, mindegyre a teljesíthetetlen királyi parancs körül röpdöstek.

Négy derék, szép szál fia volt Ahmednek; apjukat még életüknél is jobban szerették. Nyomban észrevették hát arcán mélységes szomorúságát és megkérdezték, mi bántja.

– Ó fiaim, szememfényei, öregségem gyámolai!– sóhajtott a szegény nagyvezér – a sah megparancsolta, hogy hét napon belül hívjam meg a tengert fia esküvőjére. S ha nem teljesítem a parancsát, szörnyű halál vár rám. – És keservesen sírni kezdett a szerencsétlen.

A fiúk elcsodálkoztak s el sem akarták hinni, hogy ilyen értelmetlen kívánság hagyhatta el a király száját.

– Azt parancsolta, hívd meg a tengert? Hát elment az esze? Ki tudja, hátha valóban megbolondult a sah? – kiáltoztak szömyűlködve.

– Ó nem, fiaim, nem bolond a király, csak nagyon kegyetlen. Ha egyszer ilyesmit kívánt tőlem, nyilván valami titkos szándékból tette. S aligha másért, mint azért, hogy elpusztítson. Ha pedig így áll a dolog, nincs mentség számomra. A ti sorsotokat meg, fiaim, akik öregségem napja voltatok, rá kell bíznom a jószerencsére.

De a fiúk tovább ellenkeztek.

– Apánk – mondták – miért választana ilyen tekervényes utat a király, ha a halálot kívánja? Hiszen csak egyet kell intenie, s máris vége az életednek. A sahnak igazán nincs szüksége ürügyekre, hogy egyik vagy másik alattvalójának az életét kiolthassa!

– Igazatok van – felelte az apjuk – a király, ha kedve tartja, minden különösebb ok nélkül megölheti bármelyik szolgáját. Az udvari szokás meg az uralkodói hatalom rendje mégis úgy kívánja, hozzanak föl mindig valami okot – ha csak egy mákszemnyit is – a kegyetlenkedés indokolására. Így van ez, mióta a világ világ. S erről eszembe jut, fiaim, az a báránka a régi meséből, melyet az oroszán meg akart ölni és tol akart falni; meg is tette, s azt hozta föl okául, hogy a bárány piszkot hordott be a tróntermébe.

– Hát ez meg miféle mese? – faggatták kíváncsian a fiúk.

– De úgy látom, kedvesMali-Séker, most már menned kell – mondta a papagáj és abbahagyta elbeszélését.

– Megyek, megyek – felelte a lány – csak még előbb meséld el gyorsan az oroszán és a bárány történetét.

– Hát jó, figyelj ide!

Ahmed ezt a történetet beszélte el a fiainak:

Az oroszlán és a bárány meséje

Történt egyszer régesrégen, hogy egy nagy hajó rettenetes viharba került és szétzúzódott egy lakatlan sziget partjain. Legénysége mind egy szálig a tengerbe veszett. Egyetlen élőlény menekült meg: egy bárányka. Nappal a sziget dús mezőin legelészett, éjszakára meg visszatért szállására, a hajóroncsra, mely mélyen belefúródott a parti fövénybe.

Történetesen egy oroszlán is ezt a szigetet szemelte ki birodalmának. Valahány állat az elhagyatott szigeten élt, az mind az ő alattvalója volt.

Egy szép napon az oroszlán nagy vadászatot rendezett s utána bőséges lakomát csapott az udvarával. A lakoma végeztével jóllakottan, elégedetten sétálgatott a tengerparton. Egyszerre csak megpillantotta a hajót a zátonyon; orra jó magasan kiemelkedett a homokból. A különös alkotmányt olyan szépnek találta, hogy nyomban rezidenciájának választotta.

Ahogy szemügyre vette új palotáját, szemébe ötlött a bárányka is: ott feküdt a jámbor a fedélzeten; de mert az oroszlán torkig jóllakott, nem bántotta. Sőt még azt is megengedte neki, hogy továbbra is ott lakják a fedélzeten, és barátságot kötött vele. Ettől kezdve a bárányka lett az oroszlán kegyence.

Történt azonban, hogy az oroszlán egymás után több napon is végigvadászta a szigetet, de semmi zsákmányt nem ejtett. Éhes is volt, haragos is volt.

Erre aztán szolgálai, akik már aggódtak az életéért, úgy döntöttek: meg kell ölni a közjük vetődött bárányt s azt kell fölszolgálni étkül a királynak és udvartartásának.

Bizalmas hívei elő is álltak a tervvel, de a király zordan azt felelte:

– Tökfejűek! Inkább éhenhalok, mintsem hogy megöljek egy ártatlan jószágot, akit oltalmamba vettem. Ez soha, soha nem fog megtörténni!

– Igen, úgy van – mondták nagyvezérei – a király szavai édesek, mint a pergetett méz; amit urunk szól, színtiszta igazság, bölcsességéhez nincs fogható a földön. De a te fölséges személyed éhes, urunk királyunk, és az éhhalál fenyeget. Mit számít ehhez

képest, ha megmentésed érdekében föláldozzák egyik szolgádat, s ráadásul azt, aki nem is tartozik az udvarhoz? Te magad mondtad nem egyszer, ó szőkesörényű fölség, hogy jobb, ha egy szenved sokakért, mint ha sokan szenvednek egy miatt. Engedd meg hát, hadd öljük le a bárányt, hogy megmentünk az éhhaláltól.

A királynak igen tetszett ez a beszéd, de még tétovázott. Váltig törte a fejét, hogyan találhatna valamilyen szépenhangzó ürügyet, amely lehetővé tenné a bárány megölését, de anélkül, hogy nemesi becsületén folt esnék.

A. báránka mindebből mit sem sejtett; vidám ugrándozással közeledett a királyi trónhoz.

– Ó te szégyentelen jószág! – rivallt rá dühösen az oroszlán – hát már ügyet se vetsz az udvari illemszabályokra? Jössz, amikor akarsz; mégy, amikor kedved tartja; leülsz vagy fölállsz, ahogy eszedbe jut, s ráadásul még piszkot is hurcolsz a trónterembe!

Szegény bárány semmi veszedelmet nem gyanított s nevetgélve felelte:

– Ó állatok páratlan és legyőzhetetlen királya! Nyilván tréfálni kegyeskedel. Hogy is lehetne másként egy rozoga hajó fedélzetére azt mondani, hogy trónterem!

Ebben a pillanatban előállt a róka, aki különös kegyben állt a királynál, s így szólt:

– Ó te szánandó lény! Hát nem tudod, hogy bárhol tartózkodik a király, akár szárazföldön, akár vízen, akár a föld alatt, az udvari illem mindenütt kötelező? Arról nem is beszélek, hogy ostoba ugrándozásoddal bepiszkoltad urunk és királyunk tróntermét. De mentegetőzésed még rosszabb, mint vétked. Eszembe juttatja a fiatalembert, akinek a védekezése sokkal súlyosabb büntetést érdemelt, mint a tette.

– Hát ez hogy Volt? - kérdezte kíváncsian az oroszlán.

Erre a róka a következő mesét mondta el:

A véteknél vétkesebb mentség

Egy gazdag kereskedő – mesélik – egyszer késő este tért haza. Ahogy fölment a tornác lépcsőjén, nehéz lépteit meghallotta valaki, aki éppen akkor haladt el a ház előtt. Azt hitte, a kereskedő legényfia az, most jött meg valamilyen vidám lakomáról; odasietett hát, hogy fölsegítse a sötét lépcsőn. Közben – gondolta – talán sikerül egy és más értékes ékszert elemelnie tőle.

Egyik kezével hát szolgálatkészen megfogta a kereskedő kezét, a másikkal meg szaporán kutatni kezdett a zsebeiben.

A kereskedő kirántotta magát a kezéből és kiabálni kezdett.

– Hé, segítség!. Fogják meg! Tolvaj!

Mire a pórujljárt tolvaj remegő hangon suttozta:

– Bocsáss meg, jó uram, azt hittem, a fiad az!

– A bárány mentegetőzése éppúgy hasonlít ehhez, mint egyik tojás a másikhoz – fejezte be a róka. – Ezért tehát el is kell szenvednie jól megérdemelt büntetését, amiért megsértette az udvari illemszabályokat.

Az oroszán most már nem habozott tovább; széttépte az ártatlan bárányt.

– Lám, így vagyok én is, gyermekeim – folytatta a nagyvezér. – Meggyőződésem, a sah csak azért eszelte ki ezt az egész dolgot a tenger meghívásával, hogy eltegyen láb alól. Hiszen úgysem lehet teljesítenem a parancsát.

– Kedves jó apánk – felelték a fiai – a király szíve szeszélyes és változékony. Ok nélkül büntet, de ok nélkül meg is kegyelmez. Mi úgy gondoljuk, mindenképpen meg kell próbálnod, hogy eleget tégy a parancsának. Menj ki hát a partra és hívd meg a tengert a lakodalomba. Hátha megszánja sorsodat s haragját nem ellened fordítja, hanem az ellen, aki ilyen embertelen parancsot merészelt adni.

A nagyvezér megfogadta a fiúk tanácsát és kiment a tengerpartra. De hiába idézgette alázatosnál alázatosabb szavakkal a tengert, nem kapott választ s nem hallott egyebet a hullámok egyhangú, szakadatlan zsongásánál.

Harmadnap már úgy belefáradt a hosszú, hiábavaló várakozásba, hogy elszenderedett. Csupa könny volt az arca a kétségbeeséstől.

Hatalmas, fölséges aggastyán ébresztette föl álmából. Hosszú, tengerzöld szakálla leért egészen a derekáig. Fején piros korallkorona csillogott. Hangja dörgött, mint a hullámok robaja.

– Ne búslakodj, nagyvezér – mondta. – Urad, a sah nagy vakmerőséget követett el, mikor meghívott engem a fia lakodalmára. Bosszút állhatnék rajta s hullámaimmal egész birodalmát eláraszthatnám, de nem teszem, mert sajnálnám a szeren- csétlen embereket. A földi hatalmasságok valóban oktanul kegyetlenek. Meghallottam panaszodat s megesett a szívem a keserű sorson, melyet a sah szánt neked. Nézz ide: itt vannak az én menyegzős ajándékaim. Vidd el a királynak és mentsd meg vele az életedet.

Azzal alámerült a mélységes-mély tengerbe.

A nagyvezér alig mert hinni a szemének. Ámulva és örvendezve szemlélte maga előtt a négy nagyszerű ajándékot: egy színarany ládikát telve csodálatosan szép ékkövekkel, egy gyönyörűnél is gyönyörűbb öltözetet, egy lobogó sörényű tüzes paripát, meg egy láda aranyat.

Boldogan pattant föl a nemes paripára, ölébe vette a kincseket, s egyenest a királyi palotába vágatott.

Amint a sah meglátta, milyen csodálatos ajándékokat küldött neki a tenger a menyegzőre, nem volt határa örömének, büszkeségének.

A nagyvezér beszámolt neki kétségbeeséséről s elmesélte, hogyan bátorították fiai, hogyan küldték ki a tengerhez s hogyan vették rá, próbálja meg teljesíteni a király parancsát; ott aztán a harmadik napon megjelent neki a tengerek ura és otthagya a parton az ajándékokat a sah számára.

A király nagy figyelemmel hallgatta a nagyvezér elbeszélését, nevetett s így szólt:

– Hűséges szolgám, csak próbára akartalak tenni téged. Hogy most kegyességem bőségét is megtapasztald, választhatsz a tenger négy ajándéka közül. Amelyiket választod, azt megtarthatod magadnak.

– Uram, királyom – felelte a nagyvezér – engedd meg, hogy tanácsot kérjek a fiaimtól. Hadd döntsék el ők, mit szemeljek ki

magamnak.

A király megparancsolta, hívják oda a nagyvezér négy fiát. Meg is jelentek hamarosan a trónteremben.

A sah megmutatta nekik a tenger értékes ajándékait és föltette a kérdést: mi a véleményük, hogyan választana a legjobban apjuk, a nagyvezér.

Rövid gondolkodás után így szólt a nagyvezér legidősebb fia:

– Apám, válaszd a láda aranyat! Embertársai csak azt becsülik, akinek sok aranya van. Ha elég aranyad vari, vehetsz érte, amit csak akarsz: lovat, díszes ruhát, drágakövet. A ló ma él, holnap elpusztul; az ékszer könnyen értékét veszti; a ruhát elnyúvi az idő. De az arany, az mindig arany.

A második fiú azt mondta:

– Az lesz a legjobb, apám, ha a drágaköveket választod. Aranyban sosem lesz hiányod, nem azért vagy a mi dicsőséges sahunk nagyvezére; ezek a drágakövek azonban, melyeket itt látsz, olyan ritkasépek, hogy az egész világon nem akadna párjuk.

A harmadik így beszélt:

– Én úgy látom a legjobbnak, hogy apánk a pompás paripát válassza. Örök hírt és dicsőséget szerez egy ilyen nagyszerű állat a vitéznek, aki rajta vágat az ellenség ellen a csatába. Mint a szél, viszi majd hegyen-völgyön át diadalra, mert a nemes paripa barátja a bátor vitéznek.

Akkor előállt a legfiatalabb és így szólt:

– A nemes paripa és a szerszám annak való, aki háborúba megy; az arany és a drágakő pedig csak kihívja a kincssóvár emberek irigységét. Élvezzük inkább a mai nap örömét, hiszen küszöbön áll a királyi lakodalom. Öltözz föl hát, apánk, a gazdag és nagyszerű ruhába, fölejtsd el gondjaidat és vigadj a vigadókkal.

A sah figyelmesen végighallgatta a fiúk tanácsait s azt gondolta magában: „Ezek a fiúk korra fiatalok ugyan, de élettapasztalatban és bölcsességben öregek. Valóban megérdemlik, hogy a tanácsadóimmá tegyem őket.”

Hangosan pedig azt mondta:

– Nagyvezér, hű szolgálaim leghűségesebbike! Úgy látom, fiaid tanácsa szerint neked jutna a tengernek mind a négy ajándéka.

Vessünk hát sorsot rájuk. Ha sikerül négyszer egymás után a fehér golyót húznod, legyen tiéd valamennyi.

Így is történt. A tengerkirály úgy intézte a dolgot, hogy a nagyvezér mind a négyszer nyert. S ő lett az ország leggazdagabb embere.

A papagáj elhallgatott. Kényelmesen nyújtózkodott a szárnyaival s egyik lábáról a másikra állt, meg-megcsörrentve közben finom arany bilincsének láncócskáját. Aztán kinézett az ablakon. A pirkadó hajnal első rózsaszínű derengése most ébresztgette a madarakat a kertben.

Mali-Séker fölszökkent a kerevetről.

– Virrad! – kiáltotta. – Reggel van, és nekem holdkeltekor a régi templomnál kellett volna lennem!

– Nem tesz semmit – mondta a papagáj. – Csak nem veszi el a türelmét, aki ott vár. Majd este elmégy.

Este azonban sehogy sem akart kibújni a város tetői fölé a hold; ezüst sarlóját sűrű felhők takarták el. Mali-Séker türelmetlenül tekingetett az égre.

– A nyelv elárulja, amit a szív eltitkol! – kiáltotta hirtelen a papagáj, aki eddig tűnődésbe merült.

– Mit akarsz mondani ezzel, kedves papagáj? – kérdezte Mali-Séker kíváncsian. – Talán megint új mese jutott eszedbe? Rajta, mondd csak el, legalább gyorsabban telik az idő s közben majd a hold is kibukkan az égen.

A papagáj meséje:

A nyelv elárulja, amit a szív eltitkol, vagy Mir-I-Sah-Bano, a bölcs királylány története

Élt hajdanában egy kis faluban egy szegény paraszt. Egy napon, ahogy a földjét szántogatta, egy óriási, gyönyörű rubintot talált, de az olyan szép volt, hogy annál szebbet még soha senki nem látott a világon. Elvitte a közeli városba és megmutatta az ötvösmestereknek, de egyikük sem tudta megmondani, mennyit érhet. Fölbecsülhetetlen értékű drágakő volt. Ahogy a szomszédok tudomást szereztek róla, fölkeresték a parasztot és azt mondták neki:

– Ha el akarnád adni a rubintot, senki nem tudná megfizetni neked az árát. Aztán meg az ötvösök egy-kettőre világgá kürtölnék a nemes ékszer hírért, s előbb-utóbb értesülne róla valamelyik maharadzsa. Magad is tudod, milyen sóvárag; biztos lehetsz felőle, hamarosan elveszik a drágakövet, sőt talán még sötét tömlöcbe is vetnek. Egyszerűen bevádolnak, hogy a királyi kincstárból loptad a rubintot.

– Mit csináljak hát? – tudakolta rémülten a paraszt.

– Mi csak egy jótanácsot adhatunk: menj te magad a sah palotájába és ajándékozd neki a rubintot. Úgy reményed van rá, hogy a sah gazdagon megjutalmaz.

A paraszt belátta, hogy derék szomszédainak igazuk van. Tétovázás nélkül elindult a sah városába.

Jó pár napja úton járt már, amikor egy reggel három csavargóval találkozott. Azok is ugyanarra igyekeztek, csatlakozott hát hozzájuk, s együtt bandukoltak tovább.

Már jókora utat megtettek, mikor a csavargók észrevették, hogy a paraszt kis szütyőbe kötve egy drágakövet visz a nyakában. Minduntalan kihuzogatta ugyanis a szütyőt az ingéből, hogy gyönyörködjék a csillogó, szépszínű ékszerben.

Ettől fogva a csavargók csak a kedvező alkalmat várták, hogy elcsenjék a paraszttól a rubinját. Csakhamar kínálkozott is ilyen alkalom. A paraszt elfáradt a nagy hőségben, leheveredett egy fa

árnyékában és mélyen elaludt. Azok meg kilopták a kincset a zacskóból.

Miután tervüket sikeresen végbevitték, eszük ágában sem volt, hogy odébbálljanak; leültek nyugodtan a rétre, mintha mi sem történt volna, s elbeszélgettek erről-arról. Közben a paraszt is fölbredt s azon nyomban megtapintotta a szütyőt a mellén. Hogy megrettent a szerencsétlen, amikor rájött, hogy a kincse eltűnt! Egy percig sem kételkedett benne, hogy útitársai voltak a tolvajok. De így gondolkodott magában:

„Ha most követelni kezdem tőlük, hogy adják vissza, ami az enyém, nemcsak hogy a rubinomat nem kapom meg tőlük, hanem még az életem is rámehet. Lássunk hát bölcsebben a dologhoz. Vigyázok, hogy ne vegyenek rajtam észre semmit, s együtt megyek velük egészen a sah palotájáig. Ott majd igazságot szerzek magamnak.”

Úgy is lett, ahogy kitervelte: együtt vándoroltak tovább. A paraszt úgy tett, mintha a világon semmi gondja sem lenne és nagyon elégedett volna a sorsával. Néhány nap múlva megérkeztek a fővárosba.

Ott a paraszt valahogyan kivívta, hogy a sah a színe elé bocsássa. Ahogy a trón elé jutott, töviről-hegyire elmondott mindent: hogyan szántotta ki a földből és hogyan akarta letenni fölséges urának lábához a rubintot. Hanem aztán szerencsétlenségére találkozott útközben a három csavargóval, s azok álmában elraborták tőle a fölbccsülhetetlen kincset, amit a sahnak szánt.

A sah, alighogy megtudta a dolgot, tüstént parancsba adta, vezessék trónja elé a három csavargót. Ámde azok nyomban megesküdtek mindenre, ami szent, hogy ártatlanok. Ez a ravasz paraszt minden ok nélkül emel ellenük ilyen szörnyűséges vádat! A sah nem tudta kibogozni az igazságot, elrendelte hát, hogy vessék mind a legsötétebb tömlöcbe és tartsák ott őket, amíg be nem vallják, mi is történt valójában.

A sahnak volt egy lánya, úgy hívták: Mir-I-Sah-Bano. Messze földön híres volt a bölcsességéről és a szépségéről.

Egyszer véletlenül betévedt a szobába, ahol a foglyokat vallatták.

– Apám – mondta – bízd rám a dolgot, hadd bontsam ki én az összekuszált szálakat. Majd csak rájutok az igazság nyomára, s

előbb-utóbb megmondhatom neked, négyük közül melyik a tolvaj és melyik kárvallott.

A sah engedett a kérésnek és a foglyok sorsát lánya kezébe tette.

A királylány szobájába rendelte a három országútkoptatót, igen kegyesen fogadta őket és így szólt hozzájuk:

– Kicsibe múlt, hogy szemüknfénye, apám, a sah a paraszt vádjára a legborzalmasabb módon kínpadra nem vonatott benneteket. Én azonban az első pillanattól fogva sehogyan sem tudtam elhinni, hogy a ti tiszta szíveteket ilyen ocsmány bűn foltja szennyezheti be. Vándoremberek vagytok, a félvilágot bejártátok, városról városra, országról országra, s bizonyára sok érdekes kalandon mentetek át. Az a kívánságom, látogassatok meg időnként és meséljetez nekem a vándorlásaitokról.

A három jómadár ámult-bámult, hogy a sah lánya ilyen barátságosan beszél velük, noha apjának hatalmától, haragjától rettegnek a szomszédos népek.

Miután vándorlásaik minden elképzelhető kalandjáról és élményéről beszámoltak, Mir-l-Sah-Bano azt mondta nekik:

– Hála és dicsőség az égnek, amiért ilyen nagy bölcsességgel áldott meg benneteket, nemes férfiak! Homlokotokról az isteni Siva fénye ragyog. Engedjétez meg, hogy elmeséljek nektez egy különös történetet, mely egyre itt jár a fejemben. Mindig erre kell gondolnom; ki tudja, hátha sikerül a ti tündöklő értelmetek segítségével megfejtenem a történet titkát.

A tolvajokat felcsigázta a kíváncsiság; egyszerre kiáltották:

– Miféle mese ez? Ó úrnőnk, akinek a kegyessége nem ismer határt, mondd el nekünk!

És Mir-l-Sah-Bano elkezdte elbeszélését:

Mi történt a lakodalmas estén?

Uralkodott régesrégén Damaszkuszban egy király, olyan gazdag volt, hogy annak hét világra szólt a híre. Volt egy lánya, Dilefrusnak hívták, s olyan szép volt, mint egy gyöngyszem.

Tavasza járt az idő. A király kertjei tarka színekben pompáztak, illatoztak, mint egy virágtenger. Dilefrus játszópajtásaival kiment a kertbe, a friss levegőre. Leült egy fa alá és mélyen magába szívta a fölséges virágillatot. Egyszerre csak megpillantott egy frissennyílt rózsát; olyan tündöklően szép volt, hogy nem bírta levenni róla a szemét. Kérve kérte szolgálólányait, szakítsák le neki a rózsát, de egyikük sem ért föl a viráig, olyan magas volt a rózsafa. Üres kézzel jöttek vissza, csak a tüskék szurkálták össze a kezüket. A királykisasszony azonban megszokta, hogy minden óhajtása teljesedjék, s így kiáltott;

– Aki elhozza nekem a rózsaszálat, annak minden kívánságát teljesítem!

Meghallotta ezt a kertészlegény, aki ott állt a közelben egy bokor mögött; előugrott, lábujjhegyre állt, letépte a rózsát s odavitte Dilefrusnak. Az sokáig gyönyörködött a virágban, sokáig élvezte az illatát, majd a kertészfiúhoz fordult.

– Most aztán szeretném tudni, mi a kívánságod.

– Azt kívánom, lakodalmad estéjén jöjj ki ez alá a rózsafa alá pompás menyegzős ruhában, fejedén gyöngyös koronával.

Dilefrus elcsodálkozott a különös kérés hallatára, de megígérte a kertésznek, hogy eleget tesz kívánságának.

Hamarosan elkövetkezett a királykisasszony lakodalma. Alighogy a lakoma végétért, Dilefrus nagy titokban kisietett a megbeszélthelyre nehéz aranyos-gyémántos menyasszonyi ruhájában, homlokán gyöngyös diadémmal.

Sötét éjszaka volt, borzalmasan süvöltött a szél, s a királykisasszonynak félelmében hangosan vert a szíve. A mirtuszbokorból hirtelen egy farkas ugrott elő, elébeállt és kitátotta a torkát. A lányt halálos félelem fogta el, egész testében remegett, azt hitte, vége van. Esdeklő hangon szólította meg a farkast:

– Jaj, ne bánts, kedves farkas! Engedd meg, hogy előbb beváltsam az ígéretet, melyet a kertészlegénynek tettem. Ma van az esküvőm napja, meg kell jelennem a rózsafa alatt. Ha beváltottam a szavamat, utána meghalhatok.

A farkas erre megfordult és eltűnt a sötétségben.

Dilefrus tovább sietett. Hanem akkor egy rabló állta útját, tör villogott a kezében.

– Jaj, ne vedd el az életemet, jó rabló, míg a kertésznek tett ígéreteket be nem váltom. Ma van a lakodalmam estéje, meg kell jelennem a rózsafa alatt a menyegzős ruhámban. Csak nem vagy gonoszabb, mint az ordas farkas, hiszen az is megkönyörült rajtam és utamra engedett.

– Ó úrnőm! – felelte a rabló, – ha egy ragadozó vadállat megkímélt, én, az ember, hogyan tehetnék másként?

Azzal eltűnt a fekete éjszakában.

Végre ott volt Dilefirus a megbeszélthelyen. A kertészlegény már várta.

– Itt vagyok – szolt a királykisasszony.

– Úrnőm, nemeslelkűséged éppoly nagy, mint a szépséged – mondta a fiú. – Szegény ember vagyok, remélni sem mertem volna, hogy egy királykisasszony megtartsa ígéretét, melyet a kertésznek tett. Mert joggal mondják: ritkán lakik hűség és igazlelkűség e föld hatalmasaiban. Most pedig ne várasd tovább lakodalmi vendégeidet! S kívánom neked, légy olyan boldog, ahogyan megérdemled.

Így szolt s hazakísérte a királykisasszonyt apja palotájába, aztán visszatért szegényes kunyhójába. A jó Dilefirus pedig még sokáig élt boldogan a férjével.

– Látjátok, kedves vendégeim – mondta az okos Mir-I-Sah-Bano, – ez a történet jár folyton a fejemben, mert sehogyan sem tudom eldönteni, kinek nyújtsam a nemesség és a nagylelkűség pálmáját: a farkasnak, a rablónak vagy a kertésznek.

– Ohó! – szólalt meg az egyik csavargó nevetve – a fejemet tenném rá, hogy az a jó farkas vén jószág lehetett, nem volt annak már se foga, se karma, különben nem szalaszt el ilyen fölséges zsákmányt. Butaság és gyöngeség volt az, úrnőnk, nem nemeslelkűség.

A második tolvaj is nevetett s azt mondta:

– Hagyjuk békében a kivénhedt ordast, buta állat volt, ennyi az egész; hanem az ostobaság tetejét az én véleményem szerint a rabló érte el. Ennyi ékszert, gyöngyöt, gyémántot lát maga előtt az éjszaka kellős közepén, aztán sarkonfordul s elmegy, anélkül, hogy akárcsak egyetlen egyet is elrabolt volna! Ez aztán igazán nagy tökfilkó volt!

– Szerintem ostoba fajankó volt mind a három, de a legostobább mégis a kertész – mondta a harmadik tolvaj.

Mir-I-Sah-Bano figyelmesen megjegyezte magának minden szavukat. Láta, hogy sem a farkas, sem a rabló, sem a kertész viselkedésében nem találtak semmi nemességet. Nem is lehetett többé semmi kétség felőle, hogy a három szívtelen csavargó lopta el a szegény paraszttól a drágakövet.

„A nyelv elárulja, amit a szív eltitkol” – gondolta a bölcs királylány. – „Értékes és nemeslelkű-e valaki, jó-e vagy gonosz, szeretet lakik-e benne vagy gyűlölet: ezt mind elárulja az emberi beszéd.” Fölkereste lakosztályában apját, a sahot és mindent elmondott neki. A sah figyelmesen végighallgatta és nyomban megparancsolta, engedjék szabadon a parasztot és zárják tömlöcbe a három tolvajt. A szegény parasztot a királylány gazdagon megajándékozta; boldogan tért haza otthonába.

– Aki bölcs, kedves Mali-Séker – mondta a papagáj – belepillanthat az emberek leikébe. De mit látok! Kel a nap!

Valóban, már világos nappal volt, és Mali-Séker ezúttal is elmaradt a megbeszélte találkozóról.

És leszállt a harmadik este. A bölcs lánya türelmetlenül várta a holdkeltét. Feltette magában, hogy aznap este, ha törik, ha szakad, elmegy az ódon templomhoz.

Ahogy az ablakban álldogált és az eget kémlelte, egyszerre csak hangosan fölnevetett a papagáj.

– Mi az? – kérdezte Mali-Séker csodálkozva. – Minek örülsz egyszeriben olyan nagyon?

– Jaj, eszembe jutott egy történet, a buzgó kandúrról meg az oroslánról.

– Hosszú? – kérdezte Mali-Séker.

– Ó nem, egészen rövid, de nagyon mulatságos.

– Akkor hadd halljam – kérte a lány.

A papagáj meséje:

A buzgó kandúr és az oroszlán

Messze-távol India határán óriási dzsungel nyúlt el, száz meg százféle madár és rengeteg vadállat lakott benne. Ebben a birodalomban egy hatalmas oroszlán uralkodott. A dzsungelben minden állat az ő alattvalója volt. Lelkiismeretesen teljesítették a parancsait és biztonságban érezték magukat hatalma árnyékában. Így telt el sok-sok hónap és esztendő, míg egyszer aztán a hatalmas uralkodóra, az oroszlánra is ráköszöntött az élet ősze. Egyre gyöngébb lett, egyre esendőbb, hajdan éles szemére fátyol borult, fogai kihulltak, a karmai eltompultak.

Végül is odáig jutott a dolog, hogy amikor ebéd után a vén uralkodó szokása szerint elszunnyadt, a vakmerő egerek büntetlenül szaladgáltak a közelében, sőt addig vetemedtek, hogy az oroszlán királyi hátán járták szemtelenül a táncaikat. Az oroszlán igen bosszankodott ezen, mert zavarták megszokott délutáni álmát. Elriasztani azonban sajnos nem tudta őket, mert nagy tömegben rajzottak elő s a vén oroszlántól a legkevésbé sem tartottak.

Egy napon meglátogatta az oroszlánt a farkas. Az öreg király elpanaszolta neki szomorú sorsát és keserves szavakat ejtett az egémemzetség határtalan pimaszságáról.

Azt mondta erre a farkas:

– Ó hatalmas oroszlán, királya minden állatnak! Amit te itt az egerek miatt szenvedsz, élénken emlékeztet engem arra, ami a bagdadi kalifával megesett.

– Mi történt vele? – kérdezte az oroszlán.

Erre a farkas a következő mesét mondta:

A kalifa és a legyek

Bagdadban élt egyszer egy kalifa, aki hatalma és mérhetetlen gazdagsága miatt messze földön híres volt.

Egy napon maga elé hívatott a palotájába egy nevezetes bölcset, aki jártas volt az emberi tudományok minden tartományában.

Nyár volt s már régóta tolakodó, szemtelen légyrajok háborgatták a kalifát; sehogyan sem tudta elhessenteni őket.

Türelmetlenül fordult a bölcshöz.

– Nagytudományú bölcs, aki előtt a lét minden titka nyitva áll – mondta – világosítsd meg az én homályos elmémet és magyarázd meg nekem, minek is teremtették voltaképpen ezeket a pimasz legyeket. Szemernyi hasznot sem hajtanak és csak nehezítik az ember életét.

A bölcs sok mindenen eltöprengett már életében, s most így felelt:

– Ó földünk hatalmas fejedelme! Nagyon is bölcs célból teremtették a legyeket! Nekik köszönhető, hogy a világ uralkodói megismerik gyöngeségüket, mert akármilyen erősek is, még csak annyi hatalmuk sincs, hogy a legyek gyenge népét legyőzzék.

– Fölséges oroszlán, aki annyit szenvedsz az egerek bosszantása miatt: gondold meg te is elbeszélésem mélységes értelmét – folytatta a farkas. – De minden fájdalomra van gyógyító ír. Itt is megtaláljuk, öreg szolgád, a kandúr csak parancsodat várja, ő megszabadíthat kínjaidtól. Ha beleegyezel, rábízunk a trónterem őrségét. Attól fogva aztán az ő dolga lesz, hogy biztosítsa uralkodójának a szükséges nyugalmat.

Az oroszlánnak tetszett a farkas okos tanácsa, sietve a kandúrért küldött és kinevezte őt a trónterem őrének. Az öreg kandúr rendkívüli megtiszteltetésnek vette az oroszlán kegyét.

– Állatok nagyhatalmú királya – mondta neki – nagy kegyet gyakoroltál velem, amikor engem, legkisebb szolgádat, szegény kandúrt megtettél fölséges személyed testőrének. Sok-sok éve járok már udvarodba, de eddig még pillantásra se méltattál. Pedig nemcsak hűséges öreg szolgád vagyok, hanem vérrokonod is.

– Hogyan? – kérdezte az oroszlán.

A kandúr így mesélte el a dolgot:

Az oroszlán és a macskanemzetség

Alighogy Noé beköltözött a bárkába, nyomban tapasztalta, hogy az állatok rengeteget szenvednek az egerek miatt.

Keserves panaszt tettek előtte és segítségét kérték. Noé akkor kezét az oroszlán homlokára tette, s onnét abban a minutában kiugrottak az én bátor őseim. Rövid idő alatt véget vetettek az egérveszedelemnek és fajtájukból csak néhány nyomorult családot hagytak életben.

– Így hát mától fogva hatalmad árnyékában fölséges személyed virrasztó őre és védelmezője leszek – mondta a kandúr.

Valóban, ha csak messziről meglátták, máris iszkoltak az egerek, hanyatt-homlok menekültek a lyukba, pedig azelőtt nagy merészen ott táncoltak az oroszlán hátán. A kandúr pusztá látása tisztos távolban tartotta őket a királytól.

A vén oroszlán végre nyugodtan élvezhette délutáni álmát. A kandúr tekintélye pedig napról napra nőtt a királyi udvarban.

Amikor a kandúr úgy érezte, helyzete már egészen megszilárdult az udvarban, eszébe jutott, hogy bemutatja a királynak a legidősebb fiát. Ennek megparancsolta, csókolja meg szépen az uralkodó trónusa előtt a földet, és így szólt a királyhoz:

– Fölséges uram, ez az én legidősebb fiam. Jól ismeri az udvari szokások minden csínját-bínját. Kegyeskedj udvarodba fogadni őt s add meg neki azt a kiváltságot, hogy időnként fölválthasson a testőri szolgálatban.

Az oroszlán minden teketória nélkül beleegyezett a dologba.

Egy napon az öreg kandúr kísértelt az erdőbe s a fiát hagyta az alvó király fekhelye mellett. Szigorúan ráparancsolt, hogy lelkiismeretesen teljesítse kötelességét a királyi teremben.

A fiú buzgón neki is látott a munkának s öldöste az egereket, egyiket a másik után. Végül mind összefogdosta és reggelre egyetlen élő egér sem volt többé a palotában.

Ahogy másnap az öreg kandúr visszatért a szolgálatba és megpillantotta a nagy halom döglött egeret, rettenetes dühbe gurult.

– Ó te tökfilkó! – kiáltotta – most elveszítem miattad a nagyszerű hivatalt, amelyből annyi hasznot húztam! Mennyi fáradságomba

került, míg öreg napjaimra végre megszereztem ezt az állást! Ostoba fajankó! Hát nem érted, hogy az urak szemében csak akkor érünk valamit, ha szükségük van ránk? Attól a pillanattól fogva, hogy nincs több egér, nekünk sincs itt semmi keresnivalónk.

Néhány nappal a történetek után azt mondta az oroszlan a farkasnak:

– Milyen bölcs tanácsot adtál, barátom! Amióta megtettem örömmel a kandúrt, egyetlen egér sem maradt az udvaromban. Most aztán a kandúrnak semmi munkája nincs többé. Kénytelen vagyok elbocsátani.

Így is cselekedett.

Kitűnően végzett munkája után a kandúr elvesztette tiszteletreméltó állását s újra visszasüllyedt a szánalmas állapotba, amelyben annakelőtte élt.

– Ugye érdekes történet volt? – kérdezte a papagáj.

Felelet helyett azonban Mali-Séker hirtelen fölugrott a pamlagról és kisietett a kapuba, mert a ház egyszeriben megélénkült: a ház ura szerencsésen és jó egészségben megérkezett hosszú útjáról.

Éjszaka pedig, mikor már mélységes-mély álmok borultak az egész házra, a hűséges papagáj töviről-hegyire beszámolt urának mindarról, ami távollétében történt. Elmondta, milyen nagy veszedelem fenyegette a lányát, és hogyan sikerült neki meséivel három éjszakán át lekötnie Mali-Séker figyelmét úgy, hogy idehaza maradt és megfélemedezett a baljós talákozóról.

VÉGE